

Nejlukrativnější řemeslo kontraktorů - ochrana podnikatelů a jejich zaměstnanců přijíždějících do země

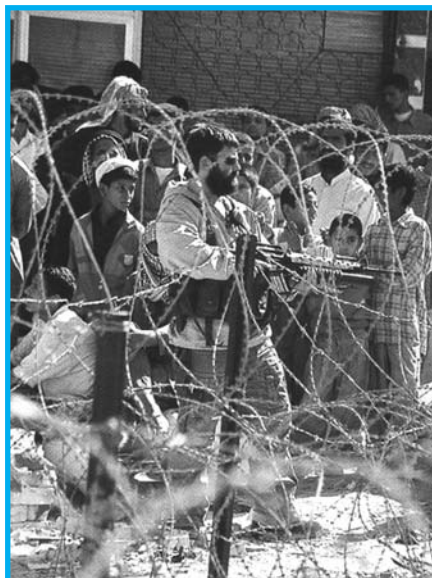
Od dob občanské války v USA (1861–1866) zapojení soukromých bezpečnostních služeb do válečných akcí nikdy nedosáhlo takových rozměrů, jak je tomu od 90. let 20. století. Opět je tu výrazný americký prvek, i když se jedná o střetnutí na druhém konci zeměkoule. A příznačné je, že najímání a aktivitám těchto novodobých žoldnéřů věnuje pozornost především americký tisk, zatímco ve většině ostatních zemí včetně ČR se o nich nedozvíme téměř nic.

První signály zapojení soukromých bezpečnostních služeb do války jsme zaznamenali v roce 1991 v „Zálivu“. Tam však byli jejich zaměstnanci v téměř zanedbatelné menšině, v poměru 1:50 k americkému vojenskému personálu. V roce 2003 při invazi do Iráku už byl tento poměr 1:10 a podíl soukromých „kontraktorů“ v koalici okupační správě stále vzrůstá, stejně jako je tomu například v Afghánistánu nebo v Kosovu. Jejich přímá účast v bojových akcích není příliš významná, nejčastěji se jedná o izolovaná střetnutí s jednotlivcem nebo skupinkou útočících osob. O to více jsou kontraktory využíváni pro ochranu osob a objektů, doprovod civilních konvojů, výslechy a tlumočení, logistiku a výcvik...

Soukromé bezpečnostní služby například převzaly do své prakticky výhradní péče bezpečnost a ochranu všech elektráren, komunikačních center, ropovodů a vůbec naftařských zařízení na území Iráku proti teroristům a záškodníkům, stejně jako přímou ochranu veškerého civilního personálu přijíždějícího do země. Jejich ochraně se svěřil dokonce i Paul Bremer, když působil jako hlava civilní koaliční správy této země v letech 2003–2004.

Jaké jsou příčiny takového vývoje? Je jasné, že invaze do Iráku a všechny následující bojové, bezpečnostní i správní činnosti na jeho území probíhají v režii amerických ozbrojených sil a také s jejich daleko největším personálním nasazením. Jenže jakékoliv zvyšování vojenského kontingentu v zahraničí (spojené zpravidla s další

aktivací vojenských záloh) je trnem v oku americké veřejnosti a v důsledku i amerických zákonodárců, kteří v každém jednotlivém případě musí s takovým rozhodnutím prezidenta USA vyslovit souhlas. Dosáhnout tohoto souhlasu nebylo lehké ani v jinak „idyllických“ dobách, kdy byl americký Kongres politicky více méně na stra-

„Operátor“ společnosti Vinell Corporation v Iráku

ně prezidenta. Teď je to mnohem těžší. S uvolněním finančních zdrojů, byť v astronomické výši, jsou v praxi menší problémy, a proto úřadující prezident George W. Bush prudce eskaluje politiku, které se říká privatizace války.

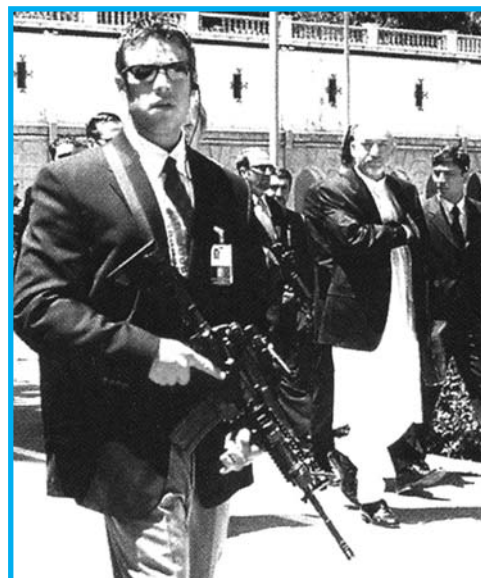
Není to ale jediná příčina. Hned na druhém místě jsou peníze. Přestože platy špičkových specialistů soukromých bezpečnostních služeb nasazených například v Iráku předstihují platy specialistů ozbrojených sil USA, v průměru na osobu a při započítání celkové režie přijde angažování soukromého sektoru levněji. Navíc do hospodaření soukromých firem při mnohasetmilionových státních zakázkách nikdo příliš nenahlíží, vlastně to ani dobře nejde, zatímco

výdaje vlastních ozbrojených sil jsou trvale pod drobnohledem.

Dalším, a možná nikoliv nejméně významným motivem pro využívání soukromých bezpečnostních služeb „na bojišti“, je to, že jejich zaměstnanci si mohou dovolit prakticky cokoliv – včetně jednání, které by příslušníkům ozbrojených sil a oficiálních bezpečnostních složek v očích veřejnosti a pod tlakem médií jen tak neprošlo. Patří sem například provozování různých pochybných věznic, zvláštní nakládání se zajatci aj. „Jde o to, co tam dělají, když se nikdo nedívá,“ spekuluje část amerického tisku o úloze kontraktorů.

Tvrdí se, že moc soukromých bezpečnostních služeb v Iráku je bezbřehá, protože jejich činnost se neřídí žádnými mezinárodní

SOUKROMÁ POLICIE

Zaměstnanec DynCorp jako osobní ochránce afghánského prezidenta Hamida Karzáiho

přijatými právními regulativy. Něco na tom je, dříve v podstatě nepodléhaly ani vojenské, ani civilní jurisdikci. Nic na tom nemění skutečnost, že se musí řídit mezinárodním humanitárním právem, stejně jako mezinárodními smlouvami o způsobu vedení bojových operací a o transferu zbraní. Jenom některé země, jako například Jihoafrická republika, mají vlastní právní předpisy pro „export“ ozbrojených bezpečnostních služeb a jejich poskytování za hranicemi. Rozhodující firmy poskytující kontraktory pro mise v neklidných a rizikových oblastech však mají hlavní stan v USA nebo případně i v jiných zemích, které žádný takový regulativ neznají. Podle všeho by k nim patřila i Česká republika, ale zatím

není známo, že by některá česká soukromá bezpečnostní služba expandovala do míst probíhajících válek.

I když – není známo... V jistých českých komunitách se traduje, že existují soukromé bezpečnostní služby dodávající kontraktory do míst nejrůznějších střetů, v nichž mají majetkovou účast i české subjekty. Výcvik českých občanů, budoucích „specialistů“ například pro Irák, by pak měl probíhat i v různých lokalitách na území ČR, třeba pod rouškou přípravy budoucích soukromých bodyguardů. Je ostatně řada důkazů o tom, že více občanů České republiky slouží jako ozbrojení kontraktori, mimo jiné i v Iráku. V podstatě jim to nemůže nikdo zakázat, protože podle českých zákonů je trestná pouze služba v cizí armádě a soukromé bezpečnostní služby se v mezinárodně uznávaném pojetí za armádu nepovažují, byť média zpravidla označují jejich zahraniční zaměstnance za žoldnéře. (Pokud by se oficiálně připustilo, že se

kontraktor působící v Iráku dosud nebyl trestně stíhán, přičemž ale ani ten nejnaivnější idealista nemůže věřit, že by to bylo v důsledku jejich absolutní, stoprocentní bezúhonnosti. Mezi ozbrojenými kontraktory jsou určité lidi jako všude jinde, dobří i špatní, ani horší, ani lepší než jakýkoliv jiný vzorek populace, snad jen převládají lidé s větším smyslem pro dobrodružství. Je proto zřejmé, a je o tom nemálo dokladů, že se v jejich řadách najdou i zločinci.

Teprve od amerického fiskálního roku 2007 byla činnost najímaných soukromých bezpečnostních firem a jejich zaměstnanců v Iráku podřízena americkému vojenskému právu a postihování jejich případných excesů v zóně vojenských operací bylo svěřeno americké vojenské justici. Americké právo to sice připouští, ale zatím není příliš jasné, jak by to mohlo fungovat v praxi.

Nyní je v Iráku na 135 000 příslušníků jednotlivých složek amerických ozbrojených sil (armády, letectva, námořnictva

a Afghánistánu působit dohromady až 100 000 ozbrojených kontraktorů.

K nejznámějším společnostem poskytujícím bezpečnostní služby v místech válečných událostí patří například DynCorp (nyní Computer Services Corporation), Global Risk, Vinell Corporation (kontrolovaná mamutím zbrojním koncernem Northrop Grumman), Global Five, britská Erinys, ale zejména největší a nejznámější z nich, Blackwater Corporation.

Jméno Blackwater se dokonce stalo synonymem kontraktora. Firmu Blackwater USA se sídlem v Moyocku v Severní Karolině založil v roce 1996 bývalý příslušník US Navy SEAL a nynější multimilionář Erik Prince a postupně se z ní vytvořila nejmocnější soukromá armáda na světě. Jen v Iráku a v Afghánistánu je nasazeno 20 000 jejich „vojáků“ (zatímco jiní například střežili New Orleans po katastrofálních záplavách) a má k dispozici 20 vlastních dopravních letadel, o soukromých výcvikových táborech v USA i jinde ve světě nemluvě.

Blackwater ani další soukromé bezpečnostní společnosti nemají nouzi o nábor nových pracovníků. Všeobecně se ví, že špičkoví specialisté, zejména osobní ochránci, si jako kontraktori vydělají tisíce i více dolarů za den, a tak není divu, že se do jejich řad hlásí mnoho (nejen bývalých) příslušníků zvláštních vojenských a policejních jednotek přímo z USA. V ostatních částech světa, zejména v Latinské Americe, v evropských a asijských postkomunistických zemích nebo například na Filipínách a v Indonésii je zájem ještě o mnoho větší, ačkoliv ani zkušený bojovník potom jako řadový kontraktor nepodstupující zvláštní rizika nemusí dostat víc než asi 3000–4000 dolarů za měsíc. V západoevropských a severoamerických měřítkách to nejsou žádné závratné peníze, jenže pro zbytek světa ano.

Také kontraktori českého původu zpravidla dříve sloužili u policejních nebo vojenských speciálních jednotek, jeden nebo více z nich snad dokonce ve francouzské cizinecké legii. I oni už údajně mají své padlé. Služba ozbrojených kontraktorů kdekoli na světě totiž není bez rizika. Jen za dobu posledního iráckého nasazení zahynulo téměř 800 kontraktorů nejrůznějších národností a přibližně 3500 jich muselo být evakuováno v důsledku vážných zranění. K velké tragédii došlo například letos v lednu, když tam v troskách vrtulníku přišlo o život pět Američanů ve službách společnosti Blackwater.

Nejsou to lehce vydělané peníze – a co má člověk z toho, že podle amerických zákonů z doby druhé světové války jsou i civilní, smluvní zaměstnanci pojištěni na život z prostředků amerických daňových poplatníků? Vzhledem k počtu, ve kterém jsou nasazeni, mají kontraktori v Iráku větší ztráty než pravidelné ozbrojené síly USA. Mnoho pozůstalých Američanů s podporou nemalé části tamního tisku se domáhá toho, aby skončilo lákání mladých mužů na smrt a aby vůbec skončila politika privatizace války.

-PL-
Foto archiv

VE SLUŽBÁCH STÁTU II. VE SLUŽBÁCH STÁTU II.

Ozbrojené síly i soukromé bezpečnostní služby používají v Iráku ve velkém počtu takzvané gun-trucky. Jsou to běžná vozidla opatřená improvizovaným pancéřováním proti minám a lehkým zbraním a lafetou pro těžký nebo velkorázový kulomet. Používají se především při doprovodu konvojů.

skutečně jedná o žoldnéře, tedy nájemné bojovníky angažované v ozbrojených konfliktech válečného nebo i guerilového typu, okamžitě by zde vyvstal konflikt s Konvencí OSN proti najímání, užívání, financování a výcviku žoldnéřů z roku 1989).

Irácké orgány sice přijaly zákon o působení soukromých bezpečnostních služeb na území svého státu, ale nejvyšším „trestem“ za případné excesy je odebrání licence firmě. K tomu ale zatím ani v jednom případě nedošlo a prohřešky jednotlivých zaměstnanců – pokud by se evidentně nejednalo například o vraždu, ale zřejmě i v takovém případě – nemůže místní správa projednávat, a tím méně postihovat. A nikdo jiný se o to nezajímá: ani jeden

a námořní pěchoty). Druhou nejsilnější ozbrojenou silou v Iráku však nepředstavuje kontingent žádné z koaličních armád, o irácké armádě a policii nemluvě, ale „armáda kontraktorů“ z několika soukromých bezpečnostních služeb; jejich počet se nyní udává okolo 120 000. Pojem „kontraktori“ se ovšem používá pro všechny zahraniční firmy a jejich zahraniční zaměstnance například z oborů stavebnictví, těžby a dopravy ropy, strojírenství aj. Kontraktorů v užším smyslu, tedy ozbrojených zaměstnanců firem působících v bezpečnostním sektoru, teď má být kolem 20 000, podle jiných údajů téměř 50 000. Druhé číslo se zdá být pravděpodobnější, protože podle dalšího pramene má v Iráku